

JOSHA ZWAAN

Parnassia

ABCOUDE

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

Als ik nou maar niet opgenomen had, die maandag. Het was zo'n dag waarop ik alle tijd zou hebben om naar buiten te lopen, de zwelende knoppen aan de takken van de blauwe regen te bestuderen, de helleborus te bewonderen, een paar sneeuwkllokjes te plukken, met Jean te wandelen over het strand.

De telefoon rinkelde op een tijdstip waarop ik nooit gestoord wil worden. De nummermelder lichtte helgroen op.

‘Sandra, je weet dat ik 's morgens...’

Ze onderbrak me. ‘Pa is dood!’

Joost? Dood? Ik had al zo lang niet meer aan hem gedacht. ‘Wat moet ik met die informatie?’

‘Ik dacht, misschien... afscheid nemen of zo?’

‘Waarom zou ik dat willen?’

‘Omdat, nou ja... ik heb...’

‘Wat heb je? Kun je nou nooit eens een zin afmaken?’

‘Ach niks, laat maar.’

Ik voelde hoe ze de verbinding al bijna verbrak. ‘Wacht. Waar is hij? Ik kom eraan.’ Jeans ogen waren strak op mij gericht. Terwijl ik

mijn vinger op zijn lippen legde luisterde ik naar de uitleg van mijn dochter.

Toen ik de verbinding verbroken had durfde ik hem nauwelijks aan te kijken. Zijn blik verried de stroom van veronderstellingen en oordelen die in zijn hoofd de revue al waren gepasseerd. Zijn kin, meestal beslist en zelf-verzekerd, vertoonde kuiltjes en rimpels die er die morgen nog niet waren. Vier jaar had hij gewacht. Nu zou hij zijn vragen niet meer inslikken, ik zag het aan de hap lucht die hij nam.

Ik was hem voor. 'Ik ga. Joost is dood. Mijn ex. Later zal ik het je uitleggen.'

Ik kon de weg dromen: de stoplichten, de spoorlijn aan mijn linkerhand, de suikerfabriek bij Halfweg, de schoorstenen van het Westelijk Havengebied. De U-vormige bogen die de stroomkabels van het treinverkeer verbonden, vormden een lange tunnel van onzichtbaar glas. Bij Halfweg vorderde de bouw van Sugar City: opgewekte zilveren bijenkorven waren verrezen naast de sombere overblijfselen van de suikerfabriek. Het industrieel erfgoed was gepromoveerd tot podium voor de kunsten. Wie zou er in Halfweg cultu-

reel gaan doen? Ik zocht mijn heil liever in een levendige stad. Halfweg was voor mij precies wat het was, een dorp halverwege Haarlem en Amsterdam.

Joost. Dood.

Het gesprek met Sandra zong rond in mijn hoofd. Die ene zin die ze sprak toen ik toegaf aan mijn opwelling om naar haar toe te komen.

‘Je moet wel opschieten. Hij wilde een joodse begrafenis.’ Ze fluisterde. Ik had het bijna niet verstaan.

‘Waarom moet ik dan opschieten?’

‘Hij wordt morgen begraven. De mensen van de chevre’kaddiesja,* je weet wel, de mensen die moeten wassen en zo, zijn onderweg.’

‘Hoe zou ik dat nou moeten weten?’

‘Nou ja, misschien, omdat pa, je wist toch wel...’ Weer dat gehakkel.

‘Ja, laat nou maar, ik zei toch dat ik eraan kom.’

Terwijl ze uitlegde waar ik naartoe moest had ik al spijt van mijn toezegging te komen. De vragende blik van Jean had me tot bezin-

* Zie verklarende woordenlijst op p. 515

ning moeten brengen, maar het felle verlangen om Joost nog één keer te zien stuwde op van mijn buik naar mijn borst. Haastig pakte ik mijn tas, wierp een kus door de lucht en vertrok.

Het verpleeghuis lag op de hoek van de Amsteldijk en de Ceintuurbaan. De warmte die zo eigen is aan bejaardenoorden vormde een onzichtbare muur die mij tegen leek te houden zodra de schuifdeuren opengingen. Ik kon nog terug naar mijn zorgvuldig opgebouwde werkelijkheid.

Mijn handen staken vooruit als om de warmte opzij te schuiven. Iemand pakte ze beet. 'Gaat het wel? Wie komt u opzoeken?'

Ik mompelde zijn naam.

'Ach, gecondoleerd. Ik breng u er even naartoe.'

Een lange gang strekte zich voor me uit. Identieke deuren, sommige met een ornament. Op de deurpost van Joost hing een klein en sierlijk kokertje. Bijna had ik het aangeraakt. Mijn vingers herinnerden zich een gewoonte van lang geleden.

Snel trok ik mijn hand terug. De verpleegster duwde mij zacht de kamer in. Sandra zat

stil bij haar dode vader. Een kandelaar benam mij het zicht op Joost. Nog steeds kon ik omkeren. De lucht die ik inademde was even warm als bij de voordeur van het gebouw. In de kamer rook het naar kaarsen. En naar Joost. Mijn lichaam herinnerde zich de geur van Joost, mijn mond proefde de smaak van Joost. Op mijn tenen liep ik naar hem toe. Het gezicht van veertig jaar geleden schemerde door het masker van bejaard en dood. Voorzichtig boog ik me over hem heen. Zelfs dood manifesteerde hij zich nog als een magneet: mijn lichaam wilde dichterbij, wilde op hem liggen. De beweging was al gemaakt toen ik mij bewust werd van Sandra. Ze had haar ogen wijd opengesperd, ze leek iets te willen zeggen maar er kwamen geen woorden. Wat zou ze ook kunnen begrijpen van de liefde tussen twee lichamen met karakters die elkaar niet verstaan. Wat wist zij van littekens die zo ruw en rafelig bleven dat ze de littekens van de ander openscheurden?

‘Ze komen hem zo wassen, daar wil je vast niet bij zijn.’

‘Ik blijf nog even. Wie komen er? Hoe wist je...’ Ik stopte midden in mijn zin en keek de kamer rond. Op een tafeltje lag een thorarol.

Een keppeltje lag ernaast. De glanzende stof was versierd met borduursel langs de randen. Het leek nieuw. Hoelang was dit al aan de gang? Had Joost op zijn oude dag zijn oorsprong gezocht?

‘Ik heb zijn tallith klaargelegd. Zijn gebedskleed,’ verduidelijkte Sandra. ‘Ach, dat woord ken je best,’ siste ze toen.

‘Waarom zou ik?’

Sandra zweeg. Ze besloot me verder te negeren. De strategie uit haar kindertijd.

Vier mannen werden door de verpleegster binnengelaten. Ze stelden zich voor als de chevre’kaddiesja. Ik stelde me voor als de ex van Joost.

‘Jonathan heeft over u verteld.’ De man keek me vriendelijk aan. Ik wilde vluchten. Een van de mannen blies de kaarsen van de kandelaar uit. Hij ontstak een klein olielampje en zette dat bij het hoofd van Joost. Sandra kleurde. De oudste van de vier knikte haar toe. ‘De menora is voor andere momenten. We waken met een klein lichtje.’ Hij haalde witte kleren uit een tas tevoorschijn. De vier begonnen het wassen van Joost voor te bereiden. Hun gebaren waren langzaam en plechtig, glimlachend deden ze hun werk. Sandra volg-

de gebiologeerd hun bewegingen. Het negeren was overgegaan in vergeten.

‘Ik ga. Waar en wanneer is de begrafenis?’ Ik was al bij de deur.

De mannen knikten naar me. ‘Morgenochtend, tien uur, de begraafplaats in Diemen.’

Zonder groeten verliet ik de kamer.

De Amstel lag te stralen in namiddags winterlicht. Had Joost vaak van dit uitzicht genoten? Ik had in zijn kamer niet op het raam gelet. Had hij uitzicht op de Amstel gehad? Ik keek op mijn horloge. Terug naar Haarlem rijden en Jean onder ogen komen was onmogelijk. Ik zette mijn mobiel aan en zag dat hij geprobeerd had me te bellen. Het beeldscherm lichtte op. Opnieuw Jean. Snel drukte ik hem weg. Hij zou vragen stellen, vragen waar ik geen antwoord op had, hij zou willen komen. Mijn vingers vormden woorden voor een sms-bericht. Het ging langzaam, mijn handen waren stijf en dik. *Morgen 10 uur begrafenis. Ik neem een hotel. Eind van de middag ben ik er weer. Kus.* Ik verzond het bericht en zette mijn toestel uit.

Ik besloot mijn auto te laten staan waar hij stond en liep weg van de plek waar Joost als

Jonathan dood lag te zijn. De zon verwarmde mijn rug terwijl ik langs het water liep. Ik moest een hotel zoeken, dat zou niet zo moeilijk zijn, het was maandag, het was januari. Ik was al een aantal grachten gepasseerd, de Stopera staarde me vanaf de overkant aan. Ik hield stil voor een hotel met een uitnodigende glazen pui.

‘Eén kamer graag. Voor één persoon.’ Ik keek om me heen of iemand het gehoord had, maar er was geen mens in de foyer.

‘Dat lukt nog net.’ De man achter de receptie staarde minutenlang naar zijn beeldscherm voor hij antwoord gaf. Ik nam de sleutel aan en liep de lift in. De spiegelwand van de lift confronteerde mij met wie ik geworden was: een oude vrouw met verschrikte ogen en slordige haren. Snel stak ik een paar grijze plukken vast. Mijn vingers streken over de rimpels bij de ogen en knepen stevig in de bleke wangen. Twee rode sterren sprongen op en versluisden de vele blauwe adertjes. De lift stopte op de derde verdieping. Mijn kamer lag aan de kant van het water.

Ik sloot de deur achter me, ging op de rand van het bed zitten en deed mijn schoenen uit. De wandeling langs de Amstel was te ver ge-

weest voor mijn voeten, mijn tenen kwamen rood en opgezwollen tevoorschijn. Ik liet me achterover op het bed zakken, mijn rug registreerde een te zacht matras. Snel rolde ik op mijn zij en bleef in foetushouding liggen, wetend dat dat de minste pijn zou opleveren.

Ik luisterde naar het geluid van de trams die rinkelend over de Blauwbrug reden, de toeterende taxi's, de mensen die pratend over straat liepen. Af en toe dommelde ik weg. Joost reed op zijn solex mijn kamer binnen, hield halt voor het bed en nodigde me uit met hem mee te gaan. Mijn lichaam tintelde van verliefdheid, mijn wangen kleurden dieprood omdat hij zo naar mij keek, zo hebberig, zo gretig. Het dode gezicht dat ik die dag aangeraakt had bleek een masker. Vrolijk stroopte hij het af, hij lachte om mijn verbijstering. Het gladde gezicht van toen ik hem voor het eerst ontmoette, kwam tevoorschijn. De scherpe lijn van zijn kaken, de volle lippen die ik steeds maar wilde kussen, de bruine ogen die zo vreemd contrasteerden met zijn donkerblonde haar. Ik wilde zijn lippen proeven, maar hij zette me achter zijn rug, maakte een scherpe bocht door de kamer en manoeuvreerde behendig het raam weer uit.